

T.C.
ADALET BAKANLIĐI
ULUSLARARASI HUKUK VE DIŐ
İLİŐKİLER
GENEL MÜDÜRLÜĐÜ

SÖZLEŐMELER BÜROSU

Türkiye İle Macaristan Arasında
Hukuki Ve Ticari
Konularda Adli Yardım Sözleşmesi

TÜRKİYE MACARİSTAN

23 Temmuz 1990 — Sayı : 20583 RESMÎ GAZETE

Sayfa : 61

Sporządzono w Warszawie dnia 12 Kwieciana 1988 w dwóch egzemplarzach, każdy w językach tureckim, polskim i francuskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne. W wypadku rozbieżności tekst francuski uważany będzie za rozstrzygający.

Z upoważnienia
Prezydenta
Republiki Tureckiej

Mahmut Oltan Sungurlu

Z upoważnienia
Rady Państwa
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Lech Domeracki

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti, iki Ülke arasında adli alandaki işbirliğini geliştirmek arzusuyla, hukukî ve ticarî konularda bir adli yardımlaşma sözleşmesi akdetmeyi kararlaştırmışlardır. Bu amaçla tam yetkili olarak aşağıdaki temsilcilerini seçmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti
M. Oltan SUNGURLU
Adalet Bakanı

Macaristan Halk Cumhuriyeti
Dr. Imre MARKOJA
Adalet Bakanı

Bu temsilciler selahiyetnamelerini karşılıklı olarak tetkik ile usulüne uygun bulmalarını müteakip aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

- 1) Akit taraflar kendi topraklarında, diğer tarafın vatandaşlarının, şahsi ve malvarlığına ilişkin hak ve menfaatlerinin kendi vatandaşlarıyla aynı şartlarda hukukî korumadan yararlanmasını sağlarlar.
- 2) Akit taraflardan birinin vatandaşları, diğerinin topraklarında hak ve menfaatlerinin takibi ve korumasında adli makamlar ile diğer yetkili makamlara bu Akit tarafın vatandaşlarının tâbi olduğu aynı şartlarda serbestçe müracaat hakkına sahip olacaklardır.
- 3) Bu maddenin ilk iki paragrafının hükümleri, diğer Akit tarafın topraklarında merkezi olan ve kanunlarına uygun biçimde kurulmuş tüzel kişilere de uygulanır.

Madde 2

İki Akit tarafın yetkili makamları bu Sözleşmenin hükümlerinde belirtilen şartlar çerçevesinde hukukî ve ticarî konularda adli yardımlaşmada bulunacaklardır.

Madde 3

Hukukî ve ticarî konularda adli yardımlaşma özellikle şunları kapsar; adli evrak ve resmi belgelerin (şahadetname) düzenlenmesi, hasım taraflar ile şahit ve uzman dinlenmesi ve fülî veya hukukî bir durumun saptanmasına mütedair zabıtlar, bunlara ilişkin zabıtlar, raporlar ve diğer benzer belgelerle belgelerin ve istinabe evrakının tebliğine ilişkin zabıtlar.

Madde 4

Hukuki ve ticari konularda yetkili makamlar, adli yardım taleplerini merkezi makamları oluşturan Adalet Bakanlıkları aracılığıyla yapacaklardır. Ancak bu yöntem yetkili adli makamların ne doğrudan yazışmalarını ne de diplomatik yolu kullanmalarını engellemez.

Madde 5

Adli yardım talebi, talep edilen Akit Tarafın değerlendirmesi sonucu, egemenliğine, güvenliğine, kamu düzenine veya yasalarının ana hükümlerine aykırı olması halinde reddedilebilir.

BÖLÜM II

TEMİNATTAN MUAFİYET VE ADLİ MASRAFLARLA İLGİLİ
KARARLARIN YERİNE GETİRİLMESİ

Madde 6

1) Akit taraflardan birinin toprağında ikametgahı olması koşuluyla bir mahkemeye veya herhangi bir adli makama davacı veya müdahil sıfatıyla müracaatta bulunan Akit taraflardan birinin vatandaşına bu ülkede yabancı olmak, ikametgahı veya meskeni bulunmamak gibi nedenlerle her ne ad altında olursa olsun kefalet veya teminat akçesi yüklenemez.

2) Diğer Akit Tarafın ülkesinde yabancı olması veya meskeni veya ikametgahı bulunmaması nedeniyle tanınan bu muafiyet, adli masrafları garanti etmek amacıyla davacı veya müdahillerden istenebilecek teminat ve kefalet yönünden de uygulanır.

Madde 7

1) 6. maddenin hükümleri uyarınca kefalet, teminat veya diğer ödemelerden muaf tutulan kişiler, kesinleşmiş bir karar sonucu mahkeme masraflarını ödemeye mahkûm edilirlerse, diğer Akit Tarafın yetkili makama bu kararın kendi topraklarında ücretsiz icra edilmesini sağlayacaktır.

2) Önceki paragrafın hükümleri, masrafları bilahare tesbit eden adli kararlar için de uygulanır.

3) Adli masrafların tahsili konusunda alınan kararlarla ilgili talepler diğer Akit Tarafın yetkili makamlarına, iki ülkenin merkezi makamları ya da doğrudan ilgili kişiler aracılığıyla iletilir.

Madde 8

1) Mahkûm olan tarafın sonradan başvurusu hariç, diğer Akit Tarafın yetkili makama tarafları dinlenmeksizin masraflar konusunda alınan kararların uygulanabilir olduğunu açıklayacaktır. Bu makam, alınan kararın, kararın verildiği ülke kanununa göre bu kararın kesinleşmiş olup olmadığını incelemekle yetinecektir. Talep eden Devletin yetkili makamının sözkonusu kararın kesin hüküm niteliğini kazandığını belirten bir yazısı bu şartın yerine getirilmesi için yeterlidir. Bu makamın yetkili olduğu, talep eden Devletin merkezi makamınca tasdik edilecektir.

2) Talep eden taraf istediği takdirde, harç ve masraf kararının yerine getirilmesi hakkında karar vermeye yetkili Devlet makama, yukarıdaki maddelerde belirtilen konularda sonradan yapılacak masraf ve ücretleri de takdir eder. Bu masraflar adli masraf hükmünde sayılır.

BÖLÜM III

MECCANI ADLİ MÜZAHERET

Madde 9

1) İster davacı ister davalı olsunlar ve davanın niteliği ne olursa olsun, davanın masraflarını ödeyemeyecek durumda olan Akit Tarafın vatandaşları diğer Akit Tarafın vatandaşları gibi aynı şartlar altında meccani adli yardımdan yararlanabilir.

2) Meccani adli yardımdan yararlanabilmek için ödeme imkansızlığına ilişkin fakirlik ilmuhaberinin öncelikle ibrazı şarttır. Bu belge, talep edenin halihazır mesken veya ikametgahının bulunduğu yetkili makamlar tarafından verilir. Şayet talepte bulunan Akit taraflardan birinin bir vatandaşı adli yardımı talep ettiği ülkede oturmuyor ise, fakirlik ilmuhaberi diplomatik ajan veya konsolosluk memuru tarafından tasdik edilmelidir. Anılan belgenin tasdiki hiçbir masraf ve harca tabi olamaz.

3) Şayet talepte bulunan şahıs Akit devletlerden hiçbirinde oturmuyor ise, vatandaşı bulunduğu yetkili devletin diplomatik ajan ve konsolosluk memuru tarafından verilen fakirlik ilmuhaberi yeterli sayılır.

Madde 10

Yetkili Makam meccani adli müzaheret talebi üzerine, bu talebin bahşedilmesi kararını vermeden önce tamamlayıcı bilgiler isteyebilir.

Fakirlik ilmuhaberini ve diğer Akit Tarafın yetkili makamlarınca temin edilen bilgileri inceler ve kararını bu incelemenin sonucuna göre verir.

Madde 11

Meccani adli müzaheret konusunda yazışmalar merkezi makamlar aracılığıyla yapılır. Bu makamlar talebi ve istenilen bilgileri içeren belgeleri diğer Akit Tarafın yetkili makamlarına gönderir. Meccani adli müzaheret talebinde bulunan taraf, talebine dava tutanağı ile buna mütedair belgeleri ekleyebilir.

Madde 12

Akit taraflardan birinin yetkili makamlarınca bir davada meccani adli müzaheretten yararlanması karara bağlanmış kişi özellikle aşağıdaki haklardan yararlanacaktır:

1) Meccani adli yardımın tanındığı dava veya meselede parasız savunma, aynı davaya ilişkin olarak İşbu Sözleşme hükümlerine göre diğer adli makamların önünde icra edilmiş olan her türlü usule dair işlemde bulunma.

2) Tahakkuk eden kayıt resminin Hazine'den karşılanması.

3) Meccani adli müzaheretin konusu ile ilgili adli ve idari işlemlerde harç ve resimlerden muafiyet. Bununla beraber, masrafları ödemeye mahkûm olan hasma rücu hakkı saklıdır.

4) Gazetelere ilân verilmesi kararlaştırıldığında, ilân masraflarının Hazine tarafından karşılanması.

BÖLÜM IV
BELGELER VE MEVZUAT
HAKKINDA BİLGİ

Madde 13

- 1) Akit taraflardan birinin yetkili makamlarınca usulüne göre düzenlenen tasdikli, mühürlü ve imzalı belgeler, diğer Akit Tarafın ülkesinde tekrar tasdiki ihtiyacı duyulmadan kabul edileceklerdir. Bu kural, diğer Akit Tarafın ülkesinde yürürlükteki yasaya göre, imzalı belgelerin örnekleri için de geçerli olacaktır.
- 2) Akit taraflardan birinin yetkili makamlarınca verilmiş belgeler, diğer Akit Tarafın topraklarında değil kuvvetinde resmi belgeler olarak kabul edilecektir.

Madde 14

- 1) Tarafların yetkili makamları, topraklarında meydana gelen diğer Akit Tarafın vatandaşları ile ilgili evlilik, doğum ve ölümle ilgili belgelerin birer örneğini münasip sûr'atle diplomatik kanaldan ücretsiz olarak diğer Akit Tarafa göndermeyi taahhüt eder.
- 2) Akit tarafların Adalet Bakanlıkları, kendi hukuki ve ticari konulardaki mevzuatlarına ilişkin bilgileri, talep üzerine karşılıklı olarak göndereceklerdir.

BÖLÜM V

TEBLİGAT, İSTİNABE VE ADRES TESBİTLERİ

A. TEBLİGAT TALEBİ

Madde 15

Akit taraflardan birinin adli makamlarınca düzenlenen adli olan veya olmayan hukuki ve ticari konulardaki tebligat evrakları, uyrukları ne olursa olsun, aşağıdaki 16. maddede belirtilen yöntem dahilinde diğer Akit Tarafın topraklarında bulunan kişilere tebliğ edilir.

Madde 16

- 1) Hertürlü tebligat evrakı talep eden Devletin dilinde iki nüsha olarak düzenlenir. Talep edilen Devletin dilinde de tebligatın iki nüsha çevirisi ayrıca eklenir. Bununla beraber, talep edilen ülkenin diline çevrilmesinde güçlük çıkması halinde, İngilizce veya Fransuzca çevirisi kabul edilir.
- 2) Özellikle tebliğ için gönderilen belgelerin nelerden ibaret bulunduğu, gerekiyor ise, süreleri, tarafların isim ve ünvanlarını ve tebligatın yapılacağı muhatap kişi veya kuruluşun açık adresini ihtiva eden bir talepname düzenlenir. Bu talepname talepte bulunan ülkenin yetkili makamınca düzenlenir ve bu makamın yetkili kişisinin imza ve mühürünü taşır. Talepnameye tebliği istenen belgeler eklenir.
- 3) Her iki Akit Taraf, yetkili makamları veya merkezi makamları dışında, taleplerini diplomatik kanaldan yapma hakkına sahiptirler. Bunun yanında diğer tarafın topraklarında ki kendi uyruklarına Büyükelçilikleri veya Konsolosluk memurları aracılığıyla tebligatta bulunabilirler.

Tebliğatin yapıldığını, ya da herhangi bir nedenle yapılamadığını gösterir belgeler, tebliğ belgesi veya zabıtlar önceki paragraflarda belirtilen makamlar aracılığıyla gönderilir.

5) Tebligat talebinde bulunan tarafın yetkili makamları ve tebligatın yapılması istenilen taraf, yukarıda belirtilen belgelerin tebliği ve kapsamı hakkında açıklayıcı ve tamamlayıcı bilgi ve belge isteyebilirler.

Bu konuda, iki tarafın yetkili makamları kendi aralarında doğrudan yazışabilirler.

Madde 17

1) Tebligat işlemi, talepte bulunulan tarafın yetkili makamlarınca yerine getirilir. Yer açısından yetkili olmayan makam veya daire, tebligat talebini yetkili makama doğrudan göndermek suretiyle gerçekleştirilmesini sağlar.

Bu konudaki bilgiler, gerekiyor ise, ilgili makamlarca, merkezi makamlarına yahut da tebligat evrakının alındığı makama verilir.

2) Tebligat talebi, talepte bulunan Devletin isteği üzerine, talepte bulunulan Devletin yasalarında belirtilen yöntemlerden biri veya milli kanuna aykırı olmamak kaydıyla özel bir biçimde yerine getirilir.

Madde 18

Tebligat talebini yerine getiren makam, doğrudan veya yetkili makamlar aracılığıyla, tebligatın yapıldığını gösteren tebligat zaptını, tebligatın yerine getirilmesini engelleyen sebebe ilişkin işlemlere mütedair safhalar hakkındaki bilgiyi, tebligatı yerine getirmenin veya yerine getirememenin imkânsızlığının şekli ve tarihi ile gönderir. Tebligata ilişkin veya tebligat teşebbüsü veya girişimine ilişkin zabıt, iade edilecek tebligat evrakının ikinci nüshasına eklenir.

Madde 19

1) Akit taraflar tebligatın yerine getirilmesinden, bilgi talepleri ve ek belgelerin gönderilmesinden ve tebligatla ilgili diğer işlemlerden ötürü hiçbir masraf ve harcama talebinde bulunmazlar.

2) *Taraflardan birince yapılan masraf ve harcamalar kendi millî kanununa göre ya Hazine'den, ya tebligata neden olan veya talep eden kişi ya da masraf ve harcamaların sorumlusundan alınabilir.*

B. İSTİNABE TALEPLERİ

Madde 20

1) Hukuki ve ticarî konularda, Akit taraflardan birinin adli makamları, kendi millî kanunu çerçevesinde diğer tarafın adli makamlarına gerek bir tahkik olayı gerekse başka adli olaylar için istinabe yoluyla başvuruda bulunabilir.

2) İstinabeler ve bunlarla ilgili tüm belge ve bilgiler talepte bulunulan tarafın dilinde iki nüsha olarak tanzim edilir. Ayrıca ya talepte bulunulan tarafın diline ya da İngilizce veya Fransızca çevirisi de ikişer nüsha eklenmelidir.

3) İstinabeler duruma göre, aşağıdaki hususları ihüva edebilir:

a) İstinabe talebinde bulunan adli makamın adı ve dosya numarası,

b) Dava veya adli işlemin kısaca açıklanması, tarafların iddia ve savunmalarının özeti,

c) Talep konusundaki diğer gerekli bilgiler ve özellikle, paragraflar şeklinde deliller, aydınlatılması istenen durumlar, sorulması istenen sorular,

d) Şahidlerin, bilirkişilerin ve dinlenmesi istenen diğer şahısların veya belli olaylarda hakkında bilgisine başvurulacak olanların kimlikleri ve açık adresleri.

Madde 21

1) Talepte bulunulan makam istinabeyi kendi millî mevzuatı çerçevesinde yerine getirir ve gerekirse, iç hukukunda yer alan müeyyideyi uygular. Talepte bulunan makamın isteği üzerine, kendi millî kanununa aykırı olmaması koşuluyla istinabe evrakının gönderildiği makam özel bir yöntem uygulayabilir.

2) Talepte bulunan makam istediği takdirde, ilgili tarafların hazır bulunmalarını teminen istinabenin yerine getirileceği yer ve zaman bildirilir.

3) 5. maddenin hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, istinabenin yerine getirilmesi talepte bulunulan makamın görevine girmiyor ya da belgelerin doğruluğu onaylanmamışsa istinabe reddedilebilir.

4) Talepte bulunulan tarafın topraklarında ikamet eden talepte bulunan tarafın vatandaşları ile ilgili istinabeler, diplomatik veya konsolosluk misyonları temsilcileri tarafından yerine getirilebilir.

Madde 22

1) İstinabenin yerine getirilmesi, şahitlerle ilgili masraflar, çevirmenlere ve bilirkişilere yapılan ödemeler, posta ve ilgili diğer tüm harcamalar dahil, hiçbir ödemeye tabi değildir.

2) Bununla beraber, istinabenin yerine getirilmesi nedeniyle harç ve masrafları ödeyen taraf, istinabeye konu kişi ve kuruluşun bu Akit Tarafın uyarısında olması halinde söz konusu harcamaları tahsil hakkını saklı tutar.

C. ADRES TESBİTİ

Madde 23

1) Tebliğat veya istinabe talebini yerine getirmek için talep eden makam tarafından bildirilen adres eksik veya tam şekilde bilinmiyor ise, talep edilen makam, talep eden taraftan verilen işyeri, posta kutusu numarası ve diğer benzer bilgiler dahil eldeki tüm imkânlardan yararlanarak adresi tesbit edecektir.

2) Akit taraflardan birinin vatandaşları haklarını kabul ettirmek hususunda diğer Akit Tarafın ülkesinde ikamet eden bir şahsın veya tüzel kişinin adresini öğrenmek istemeleri halinde, diğer tarafın yetkili makamları, talep üzerine, bu adresin tesbiti hususunda araştırma yaparlar ve bu husustaki bilgileri en kısa süre içinde verirler.

BÖLÜM VI SON HÜKÜMLER

Madde 24

- 1) İşbu Sözleşme onaylanacaktır. Onay belgelerinin Budapeşte'de teatisinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Yürürlüğe girmesinden itibaren bu Sözleşme, Türkiye ile Macaristan arasında 18 Haziran 1938 tarihinde aktedilmiş olan Hukuki ve Ticari Mevaddı Adliyyeye Mütcellik Mütekabil Münasebetlere dair Mukavefenamenin yerine geçecektir.

Madde 25

- 1) İşbu Sözleşme süresiz olarak aktedilmiştir.
- 2) Akit taraflardan herbirince her zaman için feshedilebilir. Bu durumda Sözleşme diğer tarafa yapılan tebligatın alınmasından altı ay sonra yürürlükten kalkacaktır.

İşbu Sözleşme Akit tarafların tam yetkili temsilcileri tarafından imzalanıp mühürlenmiştir.

Ankara'da 6 Haziran 1988 tarihinde Türkçe, Macarca ve Fransızca olarak üçer nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Anlaşmazlık halinde Fransızca metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ

ADINA